

't Hooge water van 1825.

Het moge dan al weinig getuigen van een hooge opvatting der dingen, maar een feit is het zoolang er rampen zijn geleden, hebben de menschen troost gezocht en gevonden u de wetenschap lotgenooten te bezitten in den rampspoed, en de gedachte, dat ook erger dingen zijn geleden. Zoo kan dan misschien het waterbezwaar der pas voorbijgegane dagen, dat ook in onze provincie ernstige, maar gelukkig niet dan materiele schade toebreacht, lichter worden geteld als het wordt vergeleken met ernstiger nood. De storm en watervloed van 1825 was dan een heel noodlottige, was een feit van zooveel beteekenis, dat er onder de oude Zwolschen nog zijn die hun geboortedatum aanwijzen als vallend b.v. twee jaar voor 't hooge water".

Wij hebben onze courantenportefeuille van het jaar 1825 eens opgeslagen en in de nummers van 8 Feb." en volgende van de Overijsselsche Courant – zoo heette toen de Prov. Over en Zwolsche CT. – tal van droevige bijzonderheden aangetroffen. Hartbrekende zijn de berigten die van dezen ramp en met een wijde uitgestrektheid ieder oogenblik meer en meer het omkomen van menschen en van vee bevestigen en onbegrijpelijk zijn de treurtonelen, die zich van alle kanten opdoen, daar in de gigantsche uitgestrektheid van dezen ramp, lijken van menschen en beesten en allerlei wijgedreven huismeubelen, bedden enz. door den stroom weggevoerd, worden gevonden en aangebragt, terwijl de regeringen der steden van Zwolle en Kampen als ook die van Hasselt en verder Gemeente Besturen gestadig schuiten hebben uitgezonden om de ongelukkigen, die nog te redden waren en op de huizen en in bomen hun toevlugt genomen hadden op te halen, en van het nooddruftig onderhoud, zoo veel mogelijk te voorzien; in welke redmiddelen bij den aanvang der overstroming, de hevige storm en kracht van den vloed niet weinige verhindering, ongelukkig, veroorzaakt heeft." Zoo besluit het verhaal der rampen in het eerste nummer dat er over iets behelste. Op 4 Februari was de vloed door een N. W. storm tegen de kusten van Kampen en Genemuiden gedreven en het water tot een ongekende hoogte opgestuwd. Te Kampen steeg het water „ruim 6 palmen boven den geduchten vloed van 1776". Bij Wilsum liep het water 3 palmen den rechter IJsseldijk over. De mannen die poogden het water nog te keeren, moesten vluchten en op vier plaatsen bezweek de dijk. Eerst werd Mastenbroek geïnundeerd en met zooveel geweld bulderde het water naar binnen, dat men alleen op het redden van menschen bedacht kon zijn en schier alle vee verloren ging. De vloed kwam tusschen de Konijnebelten door stadwaarts, inundeerde de omstreken tot voorbij Windesheim en zette de stad voor een groot deel onder water. Maar ook elders bleken de werken van waterweer niet in staat het geweld te weerstaan. Van Kuinre tot Vollenhove werd de zeedijk bijna geheel vernield, de Bendijk brak op twee plaatsen, de dijk tusschen Vollenhove en Zwartsluis sleepte voor 3/4 deel weg. Heel het land van Vollenhove was overstromd en achter om Hasselt heen was het water gegaan over Staphorst, Rouveen en Nieuwleusen tot den Hesseweg onder Dalfsen. Omtrent den omvang der ramp had men op 8 Februari nog geen juist denkbeeld. In Zwolle waren 19 lijken aangebracht, op den Zwartten Dijk bij Kampen sloegen 8 woningen weg, 14 bewoners werden er een prooi der golven. Op Zevenhuizen trof eenzelfde lot twee boerenbehuizingen, op 't Kampereiland spoelde een huis met negen personen weg, in Kamperveen werden vier huizen weggespoeld, één gezin kwam om, en wie het leven behield was in de meeste gevallen alle have kwijt. Van alle zijden kwamen de treurige berichten. In Wilsum en de Heerlijkheid Zalk en Veecaten werden eveneens huizen omgehaald door het water en de bewoners weggesleurd. Een bericht uit Hasselt verhaalt eveneens van allerijsselijkste verwoestingen. Van beneden Zwartsluis tot het Gennegerveer was de Zwartewaterdijk op twintig plaatsen gebroken en aan de Mastenbroeker zijde was het niet minder erg. Van Rouveen en Staphorst had men toen „nog geen narigt" maar er was een schuit met levensmiddelen heen gezonden. Later kwam de tijding dat daar geen menschenlevens waren verloren gegaan, wel was, als overal elders een groote hoeveelheid vee aan 't water ten prooi gevallen. De bewoners hadden voorts groot gebrek aan versch drinkwater. Mocht de redactie der

courant toen nog hopen dat de ellende, in da verhalen die liepen, overdreven zou zijn, het volgende nummer van 12 Febr, doet blijken dat die hoop een illusie was. Aan de reeds meegedeelde ontzettende tijdingen moesten toen nog nieuwe worden toegevoegd, zoo ernstig dat ze „alle eenigssinds gevoelige harten (moesten) ontroeren en met weemoed var vullen." Dan volgt een reeks van berichten als de volgende: „I* den namiddag zag men voorbij dat gehucht (het Verlaat bij Steenwijk) een rietendak drijven, waarop twintig personen, zoo mannen, vrouwen als kinderen, zonder dat aan dezelve hulp kon worden gebragt. Voorts scheurde het dak in tweeën en het grootste gedeelte, waarop zich elf menschen bevonden, dreef te Zuidveen aan land. Deze werden alle gered, behalve een vrouw door koude verkleumd en gestorven, maar de overigen op het andere gedeelte van het dak gezeten zijn ten prooi der golven geworden." „Men heeft te Zuidveen een vrouw gevonden met drie kinderen in haar armen, waaronder een van zestien weken, bijna naakt, aan de borst der doode moeder liggende, welk kind nog in leven was en te Steenwijk aan een zogende vrouw is gegeven." „In twee polders onder Steenwijkerwold zijn veertig menschen omgekomen." In dien geest gaat het voort bijna heel een bladzijde onzer courant, met een eentonigheid die herinnert aan Multatuli's bandjirverhaal. Groote getallen van menschen die omkwamen, nog grooter sommen van vee, dat verdrong in de stallen of met huis en al door de golven werd meegesleurd en omkwam. Tal van gezinnen in de grootste armoede gedompeld en waar de werktuigen, om het brood te verdienen, ook waren verdwenen, voorloopig tot armoede gedoemd. De courant van 15 Februari maakt de sombere lijst nog langer en voegde nieuwe ellendeverhalen toe aan de vorige. Tegelijkertijd echter bracht dat no. de namen van de watersnood-commissie, die, tegelijk met de publicatie van haar oprichting, reeds melding maken kon van toevloeiende giften om den eersten nood minder scherp te doen gevoelen. Dienzelfden dag kwam des morgens te vijf uur de Prins van Oranje op het terrein der ellende en daarna vinden wij in courant op courant ruime giften verantwoord. In het nummer van 25 Februari eerst wordt het mogelijk een overzicht te geven van de ramp in zijn geheel. Ruim tweehonderd vijftig menschen bleken te zijn omgekomen, omtrent vier duizend zijn van have en goed beroofd, meer dan vijftienhonderd gebouwen waren vernield, veertien duizend stuks groot vee verdrongen en bovendien tal van schapen en varkens. Bij dit alles kwam dan nog de vernieling aan fabrieken en trafieken en in de veenderijen, die het de commissie noodzakelijk maakte te blijven vragen om steun van het rijk die ook in kwam. In hetzelfde nummer der courant deed de toenmalige redactie, wat wij nu poogden, nl. een herinnering geven aan nog ontzettender rampspoed en drukte uit Hooft's Nederlandsche Historiën af, wat daar verhaald wordt van den watersnood van 1570. Ook latere couranten maken nog melding van de hartverheugende wijze, waarop, tot in Denemarken toe, waar de koning door heel het land een collecte liet houden, in binnen- en buitenland bewegingheid met het lot der ongelukkigen de koorden der beurzen losmaakte. Moge Zeeland, thans het zwaarst geteisterd, ondervinden, dat ook nu nog een zelfde motief, tot zelfde daden leidt.